

HỘI ÁI HỮU BIÊN HOÀ

Website: <https://www.bienhoatx.com>

Email liên lạc: datlam1951@yahoo.com

Hội Ái Hữu Biên Hoà hân hạnh giới thiệu đến quý vị phần **Thơ Xướng-Họa: Đọc Thơ Bát Cú Của Phạm Ngũ Lão** của thân hữu **Nguyễn Cang** và **Thi Hữu Nhóm Vườn Thơ Mới**. Hội chân thành cảm tạ quý vị tác giả. Kính mời.

Trân trọng.

THƠ XUỐNG HOẠ- NHÓM VƯỜN THƠ MỚI Chủ đề: **Đọc Thơ Bát Cú Của Phạm Ngũ Lão**

Xin giới thiệu cùng bạn đọc bài thơ thất ngôn bát cú Đường Luật, luật trắc vần bằng của Phạm Ngũ Lão, một danh tướng đời nhà Trần. Bài thơ có nội dung đáng ngưỡng mộ. Xin chép ra sau đây:

輓上將國公興道大王 Văn Thượng Tướng Quốc Công Hưng
Đạo Đại Vương.

Nguyên tác:

Phiên âm

長樂鐘聲遞一槌	Trường Lạc chung thanh đệ nhất chùy
秋風蕭颯不勝悲	Thu phong tiêu táp bất thắng bi
九重明鑑今亡矣	Cửu trùng minh giám kim vong hĩ
萬里長城孰壞之	Vạn lý trường thành thực hoại chi
雨暗長江空淚血	Vũ ám trường giang không lệ huyết
雲低嶺道鎖愁眉	Vân đề lĩnh đạo toả sầu mi
仰觀奎藻詞非溢	Nguỡng quan khuê tảo từ phi dật
魚水情深見詠詩	Ngu thủy tình thâm kiến vịnh thi
(范五老)	(Phạm Ngũ Lão)

Chú thích từ ngữ:

Vãn (輓): viếng người chết.

Trường Lạc (長樂): Tên một cung điện đời nhà Hán, ở đây dùng chỉ cung điện đời nhà Trần.

Đệ (遞): (có bộ sước phía trước chỉ sự chuyển động): chọt đi chọt đứng): chuyển giao, thay đổi, lần lượt.

Táp (颯): tiếng gió vi vu, xào xạc.

Thắng (勝): rất, lắm. Cũng đọc là thắng: được, hơn.

Cửu Trùng (九重): chín tầng, trời, chỗ ở của vua.

Hĩ (矣): vậy, dùng chỉ chấm dứt câu nói.

Thực (孰): chữ dùng để hỏi: sao, ai, cái gì?

Chi (之): đại danh từ chỉ cái ấy. Khi là động từ thì nghĩa là đến, tới.

Ám (暗): che khuất.

Đê (低): có bộ nhân chỉ người: thấp, cúi xuống. Đê đầu: cúi đầu xuống.

Lĩnh (嶺): sườn núi (có bộ sơn trên đầu chỉ núi)

Đạo (道): (có bộ sước): đường đi.

Toả (鎖): cái khoá, phong kín, che lấp.

Ngưỡng (仰): ngẩng đầu.

Quan (觀):nhìn

Khuê tảo (奎藻): chỉ văn chương.

Dật (溢): quá độ.

Từ phi dật (詞非溢): không thừa lời.

Dịch nghĩa:

Viếng Thượng Tướng Quốc Công Hưng Đạo Đại Vương.

Một hồi chuông từ cung Trường Lạc vang lên
Gió thu hiu hắt, nghe đau thương khôn xiết
Tám gương sáng của cửu trùng, nay đã mất rồi
Bức trường thành vạn dặm ai làm cho sụp đổ?
Mưa phủ kín trường giang, lệ máu tuôn
Mây sa xuống sạn đạo, hàng mi sầu
Ngước trông lên văn chương cô đọng
Tình thâm cá nước đã hiện ra trong thơ vịnh.

*Có sách chép bài thơ này là của Bùi Tông Hoan.

Đôi dòng về tác giả:

Phạm Ngũ Lão (范五老; 1255–1320) là danh tướng nhà Trần trong lịch sử Việt Nam. Ông là người góp công rất lớn trong cả

hai cuộc kháng chiến chống Mông-Nguyên lần thứ hai năm 1285 và lần thứ ba năm 1288. Đương thời, danh tiếng của ông chỉ xếp sau Hưng Đạo Vương Trần Quốc Tuấn – người được xem như vị tướng vĩ đại nhất trong lịch sử quân sự phong kiến Việt Nam.

Lời bàn:

Về Xuất Xứ:

Bài thơ được xếp vào văn học đời Trần mà thời điểm và hoàn cảnh sáng tác khó xác định. Phạm Ngũ Lão có công trong cuộc kháng chiến chống quân Mông-Nguyên. Ông mất năm 1320, còn Hưng Đạo Đại Vương Trần Quốc Tuấn mất năm 1300. Vậy Phạm Ngũ Lão sáng tác bài thơ này trong khoảng thời gian từ 1300 tới 1320, nghĩa là sau khi Trần Quốc Tuấn mất, ông mới làm bài văn tưởng nhớ. Phạm Ngũ Lão đã làm nhiều bài thơ thể hiện chí nam nhi và lòng yêu nước. Tiếc rằng các tác phẩm của ông đã thất lạc gần hết, chỉ còn lại hai bài thơ là “Thuật Hoài” (Tỏ Nỗi Lòng) và “Văn Hưng Đạo Đại Vương” (Khóc Viếng Hưng Đạo Đại Vương). Trong đó bài “Thuật Hoài” là áng thơ thể hiện hùng tâm tráng chí của một bậc đại trượng phu. Bài Văn Hưng Đạo Đại Vương cũng gây tranh cãi về xuất xứ, có người cho nó là bài điệu văn, hay văn tế. Nhưng xét về hình thức ta thấy nó không phải là văn tế vì văn tế không phải làm theo cách này và thường bắt đầu bằng câu: Hỡi ôi! Than ôi! Ở đây hoàn toàn là một bài thất ngôn bát cú! Phạm Ngũ Lão nhân đi viếng đến thờ Hưng Đạo (hoặc dự lễ tang) mà xúc động nên làm bài thơ này.

Câu 1/: bài thơ có nói tới tiếng chuông cung Trường Lạc đời nhà Hán bên Trung Quốc, chuông gióng lên khi có một biến cố trọng đại như trong trường hợp hoàng đế băng hà. Vậy tiếng chuông Trường Lạc chỉ hồi chuông báo tử của hoàng gia.

Câu 2/: gió thu hiu hắt gây niềm xúc cảm đau thương khôn xiết!

Câu 3/: đề cao chiến công hiển hách của vua nhà Trần và tài trị nước an dân, đem lại ấm no thanh bình cho đất nước, nay Trần Hưng Đạo băng hà thì đó là một sự mất mát vô cùng to lớn cho dân tộc.

Câu 4/: nói tới Vạn Lý Trường Thành ám chỉ hai lần đánh bại quân Nguyên, ví Hưng Đạo Đại Vương như bức tường thành vững chắc chống lại rợ Hung Nô xâm lăng Trung Quốc trong mấy ngàn năm. Còn trong nước ta thì ngài như bức tường thành vững chắc giúp vua nhà Trần chống quân xâm lược Mông-Nguyên. Tiếc thay khi ngài mất thì coi như bức tường thành cũng đổ theo.

Câu 5/: Mưa phủ Trường Giang lệ máu rơi: ý nói quân ta chiến thắng oai hùng trên sông Bạch Đằng, phá tan chiến thuyền của Ô Mã Nhi.

Câu 6/: Từ ngữ lĩnh đạo, tạm dịch là sạn đạo, đường lên núi cheo leo, khúc khuỷu, khó đi. Nguyên là lối đi ở trên cao thông từ vùng này qua vùng khác ở những nơi núi non hiểm trở. Điển cố này muốn nhắc đến công lao của Hàn Tín khi giúp Hán Cao Tổ đánh Ba Thục. Tác giả cũng có ý ví Hàn Tín với Trần Quốc Tuấn.

Câu 8/: "Ngư thủy tình thâm" ý nói mối ân tình như cá gặp nước giữa tác giả với đức Thánh Trần mới vịnh thi làm thơ ai điều. Chuyện kể lúc Trần Hưng Đạo trấn quân, gặp Phạm Ngũ Lão đang ngồi vót nan giữa đường, đan sọt. Lính lấy giáo đâm vào đùi ông chảy máu, ông vờ như không biết. Đức Thánh Trần Hưng Đạo lấy làm lạ, cho lính gọi tới hỏi chuyện, sau cất nhắc lên rồi gả con gái nuôi cho ông.

Diễn Thơ:

Ai Điều Thượng Tướng Quốc Công Hưng Đạo Đại Vương

*Trường Lạc cung, vang dội tiếng chuông
Gió Thu hiu hắt nổi canh trường
Cửu Trùng soi sáng đà tan biến
Thành quách phai mờ mãi vẫn vương
Mưa phủ sông dài tuôn máu lệ
Mây sa sạn đạo nhú mi hàng
Ngưỡng trông khuê tảo lời cô đọng
Cá nước tình sâu vịnh cảm thương.*

Nguyễn Cang

Bài hoạ (hoạ bài Diễn Thơ);

KHÓC ĐỨC QUỐC CÔNG TRẦN

*Dinh trung vọng lại những hồi chuông
Hiu hắt hơi thu luống đoạn trường
Vạn cổ xa hình trang dũng tướng
Ngàn năm vắng dạng bóng thân vương
Quân tình ủ dột châu rơi má
Ngựa chiến sàu bi lệ nhỏ hàng
Trắng một màu tang nơi soái phủ
Sơn hà tiễn biệt ngấm bi thương.*

Đình Tường